

Kloosterkerk – 27 juni 2021

5^e zondag na Pinksteren

Jesaja 11:1-10, Romeinen 6:2b-14

en cantate 'Vergnügte Ruh, beliebte Seelenlust' BWV 170

ds. Marja Flipse

U kunt deze dienst alsnog bekijken en beluisteren via <https://youtu.be/nTrshxllZGc>

Gebed om ontferming

Met vreugde en dankbaarheid
zingen we U toe
uitbundig en onwennig
gretig en hees
opgestaan
de stilte voorbij
samen
met elkaar
en met U.
Waar zingen we tegenin,
Eeuwige God?
Welke tegenstemmen
horen we
ook deze morgen
en welke stemmen
horen we niet?
Dat wie niet kunnen zingen,
wie niet durven zingen,
wie geen reden tot zingen hebben
toch gehoord worden
door U
en door ons,
zo bidden wij U:
Heer, ontferm U...

Bij U mogen we schuilen
op adem komen
en de uitdaging aangaan:
die wereld
die we straks weer binnenstappen
het Lange Voorhout
de straat waar we wonen
de wijde wereld daaromheen

hoe verhouden we ons daartoe?
Zijn we die ontvlucht
dankzij de oude woorden
dankzij de schoonheid
en de muziek
of zien wij die wereld
daardoor juist
in een nieuw licht,
kunnen wij op onze beurt
een schuilplaats zijn?
Dat we iets mogen betekenen
voor wie geen woorden kunnen vinden
geen schoonheid om zich heen zien
geen muziek hebben in hun hart,
zo bidden wij U:
Heer, ontferm U...

Vol verwondering
mogen we luisteren
naar alle manieren
waarop U bij ons binnenkomt,
uw aanwezigheid
voelen en proeven
in woord
en klank
en ruimte,
in elkaar,
zelfs in de stilte.
Soms ontvankelijker dan anders
maar zo bevoorrecht
om even boven te komen
en de diepte in te mogen gaan.
Dat uw aanwezigheid
ook mag worden ervaren
op die plaatsen
waar harde woorden vallen
waar het leven pijnlijk
en genadeloos is
waar geen tijd is
om stil te staan
geen ruimte voor hoop,
zo bidden wij U:
Heer, ontferm U...

Preek

‘Tot nu toe was het nooit geheel volmaakt.’
Herinnert u zich dat nog?
Toen ik een tiener was
maakte dat liedje veel indruk op me.
(ik liep als tiener
ongeveer een generatie achter)

Ergens voordat ik geboren werd
zong Boudewijn de Groot,
‘Maar denk in godsnaam niet dat we er al zijn,
Er moet zowel het een en ander nog gebeuren.
En het blijft vechten
hoewel de anderen niet ophouden met zeuren
Dat het vroeger beter was, zo rustig en zo fijn.
Dat zijn je vrienden die eertijds altijd zeiden
Dat zij het later anders zouden doen.’

Daar heeft hij het meteen te pakken,
het grote probleem
waar wij als mensen door de eeuwen heen
en dagelijks
en in ons eigen leven
tegenaan lopen:
het zit met de wereld niet goed
en we weten het wel
en het kan anders
maar we krijgen het samen niet voor elkaar.
Tot nu toe was het nooit geheel volmaakt.
En denk in godsnaam niet dat we er al zijn.

Ik hoef daarover niet uit te weiden
want we zijn ons er allemaal terdege van bewust:
we leven niet in de wereld
van het visioen van Jesaja.
Hier en daar
en af en toe
zien of horen of voelen we
iets van perfectie
iets subliems, iets puurs,
iets van schoonheid en waarheid.

Misschien vandaag wel
hier in de kerk.
Misschien wel niet.

Maar na zo'n ervaring
staan we direct weer onder een koude douche
en denken we,
wat voor wereld is dit eigenlijk helemaal?
Een wereld waarin de droom
van wijs en menselijk leiderschap,
van rust en stabiliteit,
al net zo onwerkelijk is
als het visioen van roofdieren
die naast hun prooi liggen te slapen?

Hoe bestaat het
al deze onmenselijkheid
al deze kleine en grote en gigantische voorbeelden
van, nou ja, hoe zullen we het noemen...
zonde, dat is een vaak verkeerd begrepen woord,
maar daar komt het wel op neer.

Of zoals een theoloog¹ het onlangs omschreef,
'de menselijke neiging om dingen te verpesten.'
En die omschrijving is nou juist zo treffend
omdat hij die neiging menselijk maakt,
universeel, iets dat ons niet onmenselijk maakt
maar dat onderdeel is van ons menszijn.
Geen externe kracht
die op ons inwerkt
maar iets van onszelf
waar we mee moeten leren leven.

Maar ja, het feit dat we allemaal
de neiging hebben om dingen te verpesten
is een schrale troost.
Hoe komen we er vanaf?

Als ik zo eens naar Boudewijn de Groot luister
dan zingt hij
dat we het vooral niet in onze vrienden moeten zoeken,

¹ Francis Spufford, in *Unapologetic*

misschien ook wel niet in onszelf.
Maar waar dan wel?
Zelf is hij even te gedesillusioneerd
om aan die vraag toe te komen.

Voor de cantate van vandaag
haalde Bach een tekst uit een bundeltje
waar hij wel vaker een greep uit deed.
De schrijver daarvan, Georg Lehms,
doet ook wel wat Boudewijn de Groot-achtig aan.

Als hij om zich heen kijkt
naar wat er zich zoal afspeelt in de wereld,
dan denkt hij,
'hier ben ik nou echt helemaal klaar mee.'
Hij heeft het helemaal gehad
met de manier waarop mensen met elkaar omgaan.
De mond van de wereld, zegt hij,
bralt helse liederen
spuwt slangengif
braakt vloeken uit -
geen plek om warm voor te lopen.

En Lehms komt dan tot een conclusie
die ons wellicht nogal kort door de bocht
in de oren klinkt,
maar die in het spirituele milieu van zijn tijd
helemaal voor de hand ligt:
ik moet hier wegwezen.
Ik wil hier niets meer mee te maken hebben,
deze wereld, deze mensen,
dit onrecht, dit vergif, deze minachting.
Hier beneden is het niet.
So long, farewell, auf Wiedersehen, adieu.

Je kunt het hem niet kwalijk nemen.
En zeker niet als je bedenkt
hoe dicht leven en dood
in zijn tijd naast elkaar lagen.
Twee op de drie kinderen
haalden hun vijftiende jaar niet.
De dood, en wat er dan met je gebeurde,

was niet iets waar je eens over begon te piekeren
na je pensioen.
De boze wereld ontvluchten
was helemaal geen onwaarschijnlijk scenario,
en weten dat het goed zat met je zieleheil
was van levensbelang.
Je kon je hoop niet al te zeer op het wereldse vestigen
want het wereldse was zo breekbaar.

In de dienst met cantate BWV 170
in het jaar 1726
zal de lezing uit Romeinen 6 geklonken hebben
die wij zojuist gehoord hebben.
Een van die onmisbare teksten
die je bij wijze van spreken uit een brandende kerk zou redden.
Paulus heeft het hier
niet over Jezus als iemand om in te geloven
maar als iemand om in te zijn.
Daarmee raakt hij
aan de kern van wat er met mensen kan gebeuren
als ze zich in het verhaal van Jezus gaan verdiepen.

En verdiepen is het juiste woord
want zoals Paulus het beschrijft
in die brief aan de gemeente in Rome
word je meegezogen
de diepte in
als je het verhaal hoort van Jezus
die helemaal tot het uiterste ging
en stierf.

Nog voordat je er met je verstand bij kan
word je de diepte ingetrokken
en sterf je mee
met deze bijzondere mens
die geen acht slaat
op de grenzen
die anderen aan de liefde hebben gesteld.
En je komt weer boven, met hem
omdat de liefde en het leven
het winnen.

Die hele beweging
van ondergaan en bovenkomen
is het antwoord van Paulus
op het probleem
van de menselijke neiging om dingen te verpesten.

Dat antwoord is niet,
laat maar zitten,
ik ga er vandoor,
ik zoek mijn heil elders - maar
ik ben een nieuwe mens
en ik ga vechten tegen wie ik geweest ben
en me verzetten tegen datgene
van die oude mens
wat ik nog zie in de wereld om me heen.
Nu heeft het oude leven afgedaan.

Maar het nieuwe leven
is *ook* hier.
Mijn eigen leven in deze wereld
kan een plek worden waar Christus woont
waar de weg naar het goede openstaat.

Toen ik gedoopt werd,
droeg ik een prachtige gehaakte doopjurk
die ik daarna nooit meer heb gedragen,
omdat je doop nu eenmaal eenmalig is
en ook omdat ik er binnen de kortste keren uitgegroeid was.
Maar volgens Paulus is de doop
zoiets als een jurk die op de groei gemaakt is
en waar je zelf nog moet ingroeien.

Als je jouw levensverhaal verbindt
aan het verhaal van Jezus,
dan gebeurt er iets wezenlijks.
Net als wanneer je trouwt.
Dan zeg je zowel
'ik hoor nu bij jou', als
'ik ga niet meer op zoek naar een ander.'
En dan is er werk aan de winkel,
want een relatie groeit niet vanzelf.

Rustgevend is het niet,
zou je denken,
die worsteling tussen wie je bent
en wie je zou willen zijn,
tussen de wereld zoals die is
en zoals die zou kunnen zijn.

En toch.
Ondanks de worsteling
ondanks het bloed, het zweet en de tranen
is er die rotsvaste bodem
waar je niet doorheen kunt zakken:
wij zullen leven, God zij dank.
Op de een of andere manier
waar we met ons verstand niet bij kunnen
hoeven we niet 'als Jezus' te zijn
maar mogen we 'in Jezus' zijn,
rust ons leven ten diepste
in de hand van de Eeuwige.

En dan is er de muziek.
Je *kunt* je geen ernstige zorgen maken over de wereld
in twaalf achtste maat.
Probeer het voor de grap maar eens, zodirect in de eerste aria.
Het lukt je niet.
Zelfs al wringen de melodie en de harmonieën
zich in de gekste bochten -
je wordt gedragen
je wordt gewiegd
ergens diep in het fundament, in de basis
is alles zoals het wezen moet
het is goed.

Zalige rust,
hoe vind je die?
Ik ken iemand,
ik zal geen namen noemen,
die er de grootste moeite mee heeft
om lekker op het balkon te zitten
en niks te doen
als er nog dode blaadjes in de planten zitten
of ergens iets op te ruimen valt.

En dan kun je denken, ga eens zitten,
maar wat doe je als prinses op de erwt?
Geef je anderen de schuld,
teleurgesteld en gedesillusioneerd?
Gooi je heel de stapel matrassen over het balkon
en spring je er zelf achteraan?
Schiet je overeind
en ga je er iets aan doen?
Droom je van betere tijden?
Wacht je op iemand
die alles goed komt maken?

Of ben je meer zoals Bach
die een zware tekst uit de kast pakt
die zo pijnlijk dicht bij zijn leven
en zijn belevingswereld aansluit,
waarin zijn teleurstelling en verdriet,
zijn worsteling en twijfel doorklinken -
en die daar dan zoveel ruimte omheen schept
dat het niet meer gaat over dood
maar over leven,
nieuw leven,
niet als een zware opdracht, een keurslijf,
een lijst van verboden,
maar als een lied, als een wals,
die de zwaarte van het leven
niet wegneemt
maar ten dans vraagt.

Gebeden

Deze wereld is te groot voor ons,
Eeuwige God.
We kunnen er met ons verstand niet bij,
zo schitterend en zo verschrikkelijk,
zo veelkleurig en zo gebroken
is de aarde die wij delen.

Geef ons vaste grond, God.
Vuur ons aan,
onze creativiteit en verbeeldingskracht,

onze daadkracht en ons gevoel voor rechtvaardigheid
open onze ogen, onze harten en ons verstand
dat we mogen worden
zoals U ons heeft bedoeld.

Wij bidden voor die mensen
naar wie wordt opgekeken
van wie veel wordt verwacht
die verantwoordelijkheden op zich hebben genomen
in de maatschappij
op het werk, in de kerkelijke gemeenschap
die zwaar wegen
en veel vragen.
Dat zij bakens van hoop mogen zijn
brengers van stabiliteit
dragers van vertrouwen en rust.

Voor wie niet kunnen rusten bidden wij
voor wie niet stil worden vanbinnen
voor wie zich geen rust kunnen permitteren
voor wie hun ogen niet dicht durven doen
voor wie geen vrede kunnen hebben
met de wereld zoals die is.

Soms staan we oog in oog
met het wonder van dood en leven.
Op die momenten, eeuwige God,
wees ons nabij
met uw troost en met uw goedheid.
Wij bidden voor hen
die een dierbare moesten verliezen,
voor (...) en al hun dierbaren.

Geef kracht en uitzicht
aan wie lijden aan het leven,
aan wie het zwaar hebben
en zich weerloos voelen
aan wie ziek zijn
en de grond onder hun voeten kwijt zijn.
Wij bidden voor (...)
en voor hen wiens namen
we in stilte voor U neerleggen.

*Wanneer u vaker inspiratie ontleent aan de preken en gebeden
die klinken in de Kloosterkerk,
stellen wij u voor om een gift over te maken op NL 29 INGB 0000 0585 71
ten name van Stichting Kloosterkerk.
U steunt ons werk ermee!*